

Ragıp Zarakolu: Süryani olmanın ağır yükü

Posted on 09/09/2014

Ermeni-Türk Diyalogu Platformu geçenlerde, kadim dostum ve 12 Eylül faşizmine karşı mücadele arkadaşım Feyyaz Kerimo ile kapsamlı bir görüşme yayımladı. Şimdi onun bir bölümünü sizlerle paylaşmak istiyorum. Kerimo, 'Günümüzde Süryaniler kimliklerini nasıl tanımlıyorlar? Bu tanımlayışta geçtiğimiz yıllarda değişiklikler oldu mu?' sorusunu şöyle yanıtıyor. Kendi anavatanı olan Bethnahrin'de (Süryanice Mezopotamya) Süryaniler, bir 'Azınlık', 'Dinsel Azınlık' veya sıklıkla (hatta günümüze dek) bir 'cemaat' olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, gerçekçi ve doğru değildir.

Süryaniler, kaldıkları coğrafyalarda hep geri bıraktırdıklarından dolayı, zar zor ayakta bırakılan tek kurum ile, 'kilise' ve 'din' etrafında kendilerini tarif etmek durumunda kaldılar. Eşyanın tabiatına uygun olarak, Müslüman çoğunluğun arasında kendilerini son iki bin yıldır 'Hıristiyan' olarak tarif ettiler. Sosyolojinin en önemli sorularından biri olan 'Sen kimsin?' sorusuna Süryaniler böylece, 'Ben Hıristiyanım' diye cevap verdiler.

Süryaniler, İsveç'e göç ettiklerinde, 'Hıristiyan' olmanın kendini tarif etmesine yetmediğini ve başka özelliklerin de gerekli olduğunu anladılar. Böylece Süryaniler, kitlesel anlamda bir kimlik arayışına diasporada giriştiler. Süryani halkının Aramice konuşmasından yola çıkarak Arami kökenli olduğunu iddia eden bir taraf olduğu gibi; Eski Mezopotamya'da imparatorluklar kurmuş Asurluların torunları olduğunu söyleyen bir de öteki taraf vardır.

Süryani kimliği dendiği zaman bana göre; altı bin yıldır aynı topraklarda (Mezopotamya) yaşayan, aynı dili konuşan (Doğu ve Batı Süryanice), tarihsel süreç içinde ortak bir kültürel geçmişe sahip olmuş ve bugün kendini Süryani, Keldani, Asuri, Arami, Maruni, Melkit, Yakubi, Nasturi vb. isimlerle tarif edenlerin hepsi bir ve aynı halkın evlatlarıdır.

Bugün Süryani kimliğindeki temel sorun, küçük parçalara bölünmüş, güçsüzleştirilmiş, asimile edilmiş ve atomize olmuş Süryani ulusal kimliğinin doğru bir tarihsel perspektife oturtularak ortak bir aidiyetinin yaratılması sorunudur. Süryanilerdeki en önemli sorun da maalesef budur.

Ermeni soykırımının Ermeni kimliğinde bir kırılma yarattığını, kimlikte belirleyici rol oynadığını biliyoruz.

Süryaniler 1915 soykırımına, 'Seyfo' derler. Seyfo Süryanicede, 'Kılıç' anlamına gelmektedir. Çünkü 1915'te Süryani Halkı 'kılıçtan geçirildi.' Yüz binlerce Süryani kadın, erkek, çocuk, yaşlı, genç insan hunharca katledildi; Suriye, Kafkasya, Lübnan, İran ve Irak'a sürüldü, tecavüze uğradı, 'Müslümanlaştırıldı', mallarına-mülklerine el konuldu, kiliseleri yakıldı/yıkıldı. Bu da yetmedi, binlerce yıllık kilise arşivleri yakıldı, yok edildi. Ve belki de en önemlisi, Süryanilerin kanına kadar işleyen 'korku' salındı. 1915 soykırımı, Süryani kimliği ve bilincinde belirleyici bir öneme sahiptir. Bu travma Süryanilerde (bir bilinç olmadığı için) ayrıca, katledeni sembolize eden İslamiyet'e ve Müslüman'a karşı, 'Türk ve Kürt'e karşı bir 'doğal' tepkinin doğmasına yol açmıştır. Çünkü Süryani'nin hayatına kastedenler, 'Allahu Ekber' naralarıyla kafa kestiler, tecavüz ettiler, yaktılar ve yok ettiler. Bu travmanın belirtilerini ben her gün yaşayarak görüyorum.

Öte yandan Süryani kimliğinde bir başka kırılma, halkın sosyal yapısında meydana gelmiştir. Bilindiği üzere bir toplumdaki sosyal yapıdan bahsederken, bunun iki yönünden bahsederiz; birincisi manevi (kültürel) olanı ve ikincisi de maddi (fiziki) olan yönüdür. Kültürel yönden kastım, Süryani toplumunun sosyal ilişkiler ağı dediğimiz sosyal statüler, roller ve değer yargılarından oluşan yapısı paramparça edilmiştir. Fiziki yönden kastım ise, Süryani halkının bir toplum olarak dış görünüşünü oluşturan nüfusun yerleşim tarzı (köy-şehir) yerle edilmiştir. Evleri, ibadethaneleri, işyerleri; kısacası yerle bir edilmemiş bir tek köy, kasaba ve yerleşim yeri kalmamıştır. Halk soykırım ve sonrasında adeta bir 'göç toplumu' olmaya maruz bırakılmış ya da daha doğru bir ifadeyle buna zorlanmıştır.

Soykırımın ayrıca cinsiyet temelli olduğunu çoğu kez ya unuturuz, utandığımızdan söylemeyiz ya da bu konuda araştırma olmadığından sessiz kalırız. Oysa, kimliğimizi parçalayan önemli bir kırılma da bu alanda yaşanmıştır. 1915 Soykırımında kadınlar ve erkekler farklı muamele gördüler. Erkekler (erkek çocuklar da dahil buna) ya olduğu yerde kılıçtan geçirildi ya da Deyr Zor'a doğru zorla sürülürken açlıktan, hastalıktan öldüler veya yolda kurşuna dizildiler. Kadınlar ise, tecavüze uğradılar, genç kızlar zorla alıkonuldu ve bazı Türk, Kürt, Arap, Fars, Azeri erkekleri tarafından kendilerine zorla eş yapıldı ya da hizmetçi olarak (Aslında siz onu köle olarak anlayın) çalıştırıldı.

Süryani kimliğinde soykırımın bir neticesi olarak meydana gelen önemli bir kırılma da, entelektüel birikimin ortadan kaldırılmasıdır. Aşur Yusuf, Naum Faik, Feridun Aturaya, Senharib Bali gibi Süryani aydınları buldukları alanlarda halkı bilinçlendirmeye çalışıyor, parçalanan halk arasında 'ulusal birlik' yaratmak için gazete çıkarıyor, konuşmalar ve toplantılar yapıyorlardı. Bunu bir ulusal mücadele ile taçlandırmak için de örgütlenmeye önem veriyorlardı. Bir 'Süryani Anavatanına' belki de çok yakınken, soykırım bütün bu birikimi halkın ellerinden alıp götürdü. Bütün lider kişilikler ya hemen oracıkta öldürüldüler, ya da sürgüne gitmeye zorlandılar. Bütün entelektüel birikim yakıldı ve yok edildi. İşte bu bağlamda, soykırımın Süryani kimliğinde yarattığı bence en önemli kırılma, halkın elinden ve bilincinden gelecek umudunu alıp yok etmesidir. Bu yüzden, Süryani halkının bugün ortak bir gelecek tahayyülü bulunmamaktadır. (Konuşmanın bütününe şu bağlantı ile ulaşabilirsiniz: www.repairfuture.net)

Kaynak: evrensel.net